

Кривошијска буна 1869.

Три рођака Самарцића Кнеза,
2. Три велика Срба и витеза,
3. Петар, Ђуро и Симо Бијели,
4. Велики су дио понијели
5. Ће се мачем јунаштво дијели.
6. Па какав је Лазовић Тодоре
7. Као стари хајдуци из горе
8. То је витез бољи бит не море.
9. Радоичић Милан из Драгуља,
10. Малесијом зна би да управља.
11. Јунак мудар да му нема пара
12. С бечкијем је царом разговара.
13. Шестог кнеза Суботић Филипа
14. То је јунак војничкога типа.
15. Тај наличе на старе јунаке,
16. Убит може орла под облаке.
17. А седмога Одаловић Тома
18. Који никад не долази дома,
19. Но низ Босну иде у хајдуке
20. Те убија залумћаре Турке.
21. То су били јунаци и људи,
22. Челичније мишица и груди.
Гусле моје од сува јавора,
Од најљепшег љуцког разговора
И гудало од јадиковине
Ако мене дозволе године,
Да поменем битке и плотуне
Још из доба Кривошијске буне.
23. То је била „Буна на Дахије“
24. Против силне Бечке Монархије.
25. Кад су ови ковачи слободе
26. Задивили Словенске народе.
27. Јер хиљаду и осме стотине,
28. А шездесет девете године,
29. Бечки Ћесар и његова влада
30. Ће запире слобода и правда,
31. Ће се ланци Словенима кују
32. Сад законе нове прописују.
33. И тамо се зло велико крије
34. За Бокелје и за Кривошије,
35. Да морају сви под закон стати
36. И синове у солдате дати.
37. Три године рока одслужити

38. И земљи све својој одужити,
39. На друге се земље угледати
40. И оружје хајдучко предати.
41. Од чобана па до харамбаше
42. Свак оружје мора да распаше
43. Ка у друге покрајине наше.
44. И даље се у закону каже:
45. Обичаји стари да не важе -
46. Нит никакве друге повластице
47. Кад прелазе законске границе.
48. Ми смо народ једне заједнице.
49. Те Бокелјске блаконаклоности
50. Припадају далекој прошлости.
51. Што немају друге народности,
52. То су за нас смијешне глупости
53. То су приче дотрајале старе,
54. Те поредак у држави кваре.
55. То је било као неко мито
56. Неправилно и незаконито!
57. Ко друкчије ово протумачи
58. Одговорност велику повлачи.
59. Свак под закон, нема друге приче,
60. Царева се ријеч не пориче!
61. Глас одјекну колико је Боке;
62. Купи шваба оружје и момке,
63. Да сви одма на поруку дођу,
64. Испод сабље Ћесарева прођу,
65. Ал' их неће наморати моћи,
66. Неће Србин на биљегу доћи!
67. Но с оружјем у Котору граду,
68. Разагнаше војничку команду,
69. Знак да ништа без крви не даду.
70. Но се Вагнер генерал наљути
71. Зло уради и закрвомути.
72. Опсадно је прогласио стање
73. Да од смрти нема казне мање!
74. Те објеси пред Которска врата
75. Три рођака Чучковића брата:
76. Крста, Митра и трећега Мата,
77. А Бороту Јова под Маине
78. И не смије нико да их скине!
79. Мисле с тиме народ да заплаше
80. Док им врани очи ископаше.
81. А јуначке кости окапаше
82. И конопии главе окидоше,

83. И сами се с вјешала скидоше.
84. На земљу су седмог дана пали
85. И данас их Српски народ жали.
86. Мало стаде, а много не прође
87. Скупише се кривошијске вође,
88. У Драгаљу пред бијелом лавром
89. По њихову обичају старом.
90. Савјет чине Кривошијске вође
91. Као некад витез Кара-Ђорђе.
92. Није лако на овакој муци
93. На крај стати Царевој поруци.
94. Ил' на ватру народ наложити,
95. Ил' оружје мушко положити,
96. Ил' служити у дом регемента,
97. Ил' чекати плиму бајунета?
98. Најпошље се на то одлучише
99. И бечкоме Цару поручише:
100. „ Бечки царе и земаљска владо
101. Ко се од вас томе јаду надо,
102. Да ће моћна империја ваша
103. Рушит древна завјештања наша?
104. И чувене наше повластице
105. Још од доба Илирске Царице.
106. Па ви какав завезасте уза
107. Кад узесте Боку од Француза;
108. Признадосте наша достојанства
109. Још од доба Источнога Царства.
110. То је исто Рукавина река
111. Давно крајем прошлога вијека.
112. И на срамном Бечкоме конгресу,
113. Та нам права скраћена нијесу,
114. Нашто сте се и ви сагласили
115. Кад сте Боку вашом огласили.
116. Не шћесте нас пуштати на миру,
117. Куд сад ваши закони задиру.
118. Сад ти царе, душа ти проклета,
119. Пријетиш нам силом бајунета!
120. С нас живије оружје да скину,
121. Зашто људи кроз вјекове гину?
122. Ове пушке и ханџари наши
123. Од чега се сила ваша плаши,
124. То је наша јуначка својина
125. Пет стотина и више година!
126. Не носисмо оружје од глади,
127. Но чувамо стада од звјеради.

128. И кад нам је у кући весеље
129. Опалимо пушку ка од жеље.
130. И важе нам за одбрану земље
131. Причаће ви Турци и Млечићи,
132. Како знамо убијат' и сјећи,
133. И како смо брзи у несрећи.
134. А ти, Царе, апостолског звања
135. Боље да си на срцади клања,
136. Но се Богу и крсту молити
137. А Христово стадо разгонити!
138. Мјесто да си срца дарежљива
139. Постао си звјерка грабежљива.
140. А јеси ли Царе поманита?
141. Зар се народ низашто не пита,
142. Но зар живе да нас закопате,
143. По слободи нашој да вршљате!
144. Не дате нам живјет у биједи,
145. Без слободе благо не вриједи.
146. Човјек држи човјека за роба,
147. А оба су на ивици гроба.
148. Свачија је срећа напеклеку
149. И оније што богатства теку -
150. -Остварење глупије замисли
151. А ти Фрањо о томе промисли;
152. Што је боље свијет да освојиш
153. Ако душу и савјест изгубиш!
154. Па што онда крунисата главо
155. Не знаш шта је поштено и право
156. Те како те срце не заболи
157. За народом што слободу воли!
158. Јадно ли је зулум подносити
159. Камен орат а гору косити,
160. А туђ јарам на врату носити.
161. Ал' кад сте се тако залећели
162. Ми морамо шћели ил' не шћели
163. Узет' пушке и бацит мотике,
164. Против такве бечке политике.
165. Што сте вучје нарави и ћуди,
166. Ми смо од вас бољи као људи
167. А ви што сте у власти и моћи,
168. И вама ће црни дани доћи.
169. Ми нијесмо у држави вашој
170. Но у старој домовини нашој.
171. Ви сте за нас тешки освајачи
172. У праву сте за то што сте јачи!

173. Зато Царе добро протумачи
174. Ђе ће гађат кад се наоблачи?
175. Ви сте Швабе германскога рода
176. Чир на лицу Српскога народа.
177. Знате да сте привремено овђе,
178. Па какав ви враг у главу дође?
179. Царство ваше од многога јаче
180. Да се боји наше кремењаче,
181. Која ће ви доста јада дати,
182. Да се дуго спомиње и памти.
183. Треба ви се добро ознојити
184. Па оружје наше поломити,
185. Ил' солдате окупити младе
186. Да ви цаде и касарне граде.
187. Не мислите да је ово шала,
188. Мицаћемо из Боке вјешала.
189. Бранићемо достојанство наше,
190. Ако л' сила велика најаше.
191. Ми имамо обећату земљу*
*Црну Гору
192. А ви онда испуните жељу.
193. И ето ви Боке и Драгаља,
194. Пуста земља никоме не ваља.
195. Куд гњавите Чехе и Пољаке
196. Браћу нашу од оца и мајке,
197. Куд синусте на ове Горштаке?
198. Али ћете добити по носу
199. Као некад и Французи што су.
200. Кад су тако Цара поздравили
201. Народу су проглас оправили;
202. - Чуј народе чувару слободе:
203. Бечки Ћесар и његова влада,
204. Напали су на нас изненада.
205. Регруте нам и оружје траже,
206. Повластице старе да не важе,
207. Но да нова трпимо времена.
208. Па смо данас у име племена
209. Бечкоме се двору обратили,
210. И њихове захтјеве вратили,
211. Нека они протумаче тамо
212. Да им ништа без крви не дамо.
213. Нама Шваба оружјем пријети,
214. Ал' од страха нећемо мријети.
215. На ноге се витешки народе
216. На оружје чувари слободе!

217. А народе, свијетли образе!
218. Не дај да нас вршљају и газе.
219. Зар чекати скрштеније руку
220. И трпљети срамоту и бруку,
221. Да нам Швабе оружје разграбе
222. Хоћемо ли пред њима кукати,
223. И јунаштво старо обрукати?
224. Зар јунаци смију да се плаше
225. Ако сила велика најаше.
226. Држава је Ћесарева јака,
227. Ал' бој бије срце у јунака.
228. Истину је давно неко река,
229. Да је јачи они који чека.
230. Па знамо ли за Наполеона
231. Да је имо војске милиона
232. Па се грдан са Москве врнуо,
233. „Пред Бечом је Бурак посрнуо“.
234. Ћесар може с Русом да се бије,
235. Али нама за њ'га стало није!
236. Видите ли Црне Горе наше
237. Какве силе на њу ратоваше,
238. И с колико снаге побиједи
239. Сам Обилић хиљада вриједи.
240. Но напријед с Божијом помоћи,
241. Сила правди ништа неће моћи!
242. Оружје нас на устанак зове
243. Чујете ли старе витезове
244. Како данас из гробова куну:
245. „Ко би изда Кривошијску буну
246. Од њега се излегли губавци
247. Крвљу му се прелили бадњаци.
248. Стидио се мајчина млијека,
249. Црн му образ био довијека!
250. Ко би изда браћу Кривошије,
251. Удавао снахе за комшије,
252. Манит лаја на васкрсеније!
253. Узалуду копа и косио,
254. Нико његов пушку не носио,
255. Проклет извор с кога воде пио
256. И трпеза с које љеба ио“.
257. Пошље ове клетве и невоље
258. Књигу пишу на Цетиње поље:
259. „Црногорци и Никола кнеже
260. Крв нас братска од Косова веже,
261. Зло нас нађе да не може теже.

262. По вијека већ нас Швабе гњаве
263. За данке нам животињу јаве,
264. Пуштају нам из рала волове,
265. А продају с верига котлове
266. И са жена бурме и канице -
267. То је прешло све људске границе!
268. И то с јадом трпљети хоћасмо
269. Теке само под оружјем да смо,
270. Али трпљет не можемо више
271. Јер зулуме турске поновише;
272. Оружје нам и солдате траже,
273. Наша стара права да не важе,
274. Никаква нам правда не помаже,
275. Ај, помагај, Црногорски Књаже!
276. Ми смо с Бечом јуче закавгали
277. А прво се у вас понадали,
278. Ко ће на нас главу да обрне
279. Осим наше братске Горе Црне.
280. Швапске флоте у Которској Луци
281. Дарданеле затворили Турци.
282. Грци збјени у Јегејско море
283. Руска помоћ доћи нам не море.
284. А краљ Милан од земље Србије
285. У гарази са Ћесаром није,
286. Ал' би с нама муке поднијели
287. Но нас Босна и Санцак дијели.
288. Црна Горо, братско уточиште,
289. Црна Горо, људско пристаниште,
290. Ми сви знамо, браћо наша мила,
291. Да је два пут Омерова сила,
292. Од ваше се мишице разбила!
293. Ал' мислимо опет ћете моћи
294. Нама данас у нужди помоћи.
295. И у вас се надамо индата
296. Ка у свога најближега брата.
297. На то њима одговара Књаже:
298. „Сва се с вама Црна Гора слаже“
299. И даље се у поруци каже:
300. „ То је дјело јуначко и часно,
301. Ал' то није издржати ласно.
302. И питање такво покренути
303. И на Цара пушку окренути.
304. Кад би тако сви Словени смјели
305. Какав би смо вијенац оплели.
306. Разбили би врата Истамбулу,

307. Озидали Вавилонску кулу“.
308. Даље каже Црногорски књаже:
309. „Ви немојте за помоћ молити,
310. Дужни смо ви пажњу поклонити.
311. Ствар је ваша опшега значаја,
312. А не само тога завичаја.
313. И сви Срби треба да се сјете
314. Ваше борбе јуначке и свете.
315. Мал гоните, а ћецу носите,
316. У Ловћенске крше поносител!
317. Што можемо да ви поможемо
318. Шиљаћу ви сабље и барјаке
319. И ордење што краси јунаке,
320. Дотурати праха и олова
321. И по неку чету соколова,
322. Иза леђа Европскије сила
323. То би наша српска жеља била.
324. Ал' ако ви до невоље дође
325. Ми ћемо се притијеснит овђе.
326. Црну Гору с вама дијелити
327. Кривошије код нас доселити“.
328. Кад су Цару допанули гласи
329. Да су му се одметнули Власи,
330. Наљути се и на костријеши,
331. На нешто се најгоре ријеши,
332. Те под собом земљу огријеши.
333. Генералу Вагнеру нареди:
334. „Код тебе су велики нереди,
335. Него хитај Боку те уреди.
336. Имаш силну у Дубровник војску
337. И бродове у Луку которску,
338. Кривошије с црном земљом сравни,
339. То хајдучко племе потамани!
340. Е је за њих наше царовање,
341. Гром из неба - ни више ни мање.
342. Ту се нешто с Црном Гором шије
343. Те се буни племе Кривошије.
344. И то вјерска мржња потпирује
345. Те тај народ неће да мирује.
346. Само добро буди на опрезу
347. Те им сваку испрекидај везу.
348. Петровићу књазу припријети
349. Да у ову буну не улети.
350. Да ту не би умијеша прсте,
351. Док се ове ствари не раскрсте.”

352. Но кад силни Вагнер генерале,
353. Крену с војском са морске обале
354. Против једне сеобине мале.
355. Осипа се војска с пристаништа
356. Као љети челе из улишта.
357. Отискоше уз Рисанске стране,
358. Да касарну на Драгуљу бране.
359. И прођоше тврде Леденице
360. До Гркавца крваве фолтице.
361. Ту да прођу, па да пале села,
362. Но ту их је зла судбина срела -
363. У Гркавицу, тијесноме кланцу.
364. Јер када су чуле Кривошије
365. Да је војска стигла да се бије,
366. Мушке главе остануло није,
367. Од петнаест до стотину љета,
368. Што не уста против бајунета,
369. Великога Цара Самодршца
370. Који војску у Боку искрца.
371. Пуцају му оклопнице с мора.
372. На покорност Србе да намора.
373. Једнаке их муке намораше
374. Те оружје мушко докопаше,
375. Завргоше пушке с чивилука;
376. У некога везена латинка
377. У некога дуга лазаринка,
378. А највише мрке џефердаре
379. Сваки има токе ил' кабаре.
380. Нијесу их у Млетке ковали
381. Но с турскије ага докопали.
382. Сваки за пас оружје затака
383. И по нечим личе на Спартака!
384. У ћесама олова и праха
385. Страшни људи „без мане и страха“
386. Кроз планине ватре наложише,
387. А уз јеле пушке прислонише.
388. Снијег пада облакови лете,
389. Пропадају ватре у намете.
390. Док казаше са Орјена страже
391. С каквом силом Шваба располаже.
392. Шака људи заузје бусију
393. Страг би било Велику Русију,
394. Колико је Аустрија јака,
395. А не шаку јадније сељака.
396. Ту су крши и тијесни кланци

397. Пријенули за јеле облаци,
398. Иза јела чекају горштаци.
399. Све јунаци мрки планинштаци,
400. Ниједан се неће вртат мајци
401. Докле с врата туђи јарам збаци.
402. О, како им сикћу џефердани,
403. Кано љута гуја кад се брани.
404. А свилућу оштри јатагани
405. Од најљуће жежене мазије,
406. Све с турскије ага из Азије.
407. Поломише швапске јединице
408. На Гркавац и на Леденице,
409. На Пољице и равне Цркавице.
410. Зубима се као вуци кољу,
411. Бране Срби стару богомољу.
412. Но је гађа флота из далека
413. И погибе Црква Света Петка,
414. А изнад ње небо залелека!
415. Двадес' црква и три манастира
416. Што их никад Турчин није дира,
417. Хришћани их са земљом сравнише
418. И сва села редом попалише.
419. Зло радише, ал' главом платише!
420. Залуду их бране оклопнице
421. Свуд се виде швапске касапнице.
422. Адрес Хавер ратна морнарица
423. И Милошић морска поглавица,
424. Допливали у Которску луку
425. Те за Орјен положаје туку.
426. Од Драгаља до Херцег Новог
427. Вук у јами остат' није мога.
428. Ал' залуду бише и палише
429. Три пута их у Рисан згонише
430. И цареву војску поломише.
431. Залуду их бране оклопнице
432. И топови са брда Тројице.
433. Страк пуковник збјежа да погине
434. Уза саме Рисанске зидине.
435. Те три пута за петнаест дана,
436. Врташе се грдни са мегдана.
437. До крвава Рисна и Пераста
438. И Орјен им заузет не баста
439. Ни пробити до поља Драгаља
440. Ту се Вагнер генерал окаља.
441. Ће изгуби војске два логора,

442. И утече у града Котора!
443. Ђе изгуби толико војника?
444. И војничка опрема толика.
445. Шта уради племе устаника?
446. А диве се швапски официри
447. Ко толики огањ да потпири;
448. Ил' је Лука из Русије стига
449. Ил' се Јаков из гробнице дига,
450. Ил' је доша Петровићу Мирко
451. Оклен никад доћи неће нико!?
452. Ил' је Миљан Васојевић доша,
453. Или Пеко са триста јајоша,
454. Ал' од тога ниједнога није
455. Но се саме боре Кривошије,
456. А противу Царске Империје.
457. Кривошије као једна рођа
458. Нико неће да га зову вођа;
459. Ту је сваки војник војсковођа!
460. Нико нема ни мањи ни виши
461. У великој од олова киши.
462. Нико неће да се прими чина,
463. Но сви да су једна величина.
464. Нико неће име да му стрши
465. Свак једнаку обавезу врши.
466. Једно братство у велико царство.
467. Сваки јунак има јединицу,
468. Нож и пушку и руку десницу.
469. Сви се један пред другога грабе
470. Ко ће прије да разгони Швабе.
471. Нит их води Сердар ни Војвода
472. Но идеја Српскога народа.
473. Сваки држи до дате ријечи,
474. То их спаси и овјековјечи.
475. Није било људсковине више
476. Од како се историја пише.
477. На Орјен је њина престолница,
478. Ту кнежева има седморица.
479. То је њихов Сенат и Сенати
480. За које ће цио свијет знати,
481. Каква чуда од јунаштва чине
482. То су биле људске величине.
483. И то рећи с поштовањем могу
484. Какву жене играше улогу
485. У љутоме боју да помогну.
486. Чувале су ђецу и збјегове,

487. Прелазиле горе и брегове,
488. И трпљеле кише и сњегове,
489. И стизале на четири стране
490. Дотурале хране и ђебане.
491. И којим' је кућа сагорела
492. Ал' нијесу срца окорела.
493. Ђе под јелом нају рањеника
494. Устаника и туђег војника,
495. Обојици братску помоћ нуде
496. И давају храну и понуде.
497. А швапски се рањеници чуде;
498. Како ове Нагоркиње могу
499. И крвнику своме да помогну!
500. Па рањеник рањеника пита:
501. „Окле вака срца племенита?“
502. Кад се ова битка оцијени
503. Бечка влада Вагнера смијени,
504. Као лоша и слаба војника
505. Који бјежи испред противника.
506. Ауесперг преузе команду
507. Пред свом војском иде у нападу,
508. Преко страшних гора и главица,
509. А прати их ратна морнарица.
510. Јопет Шваба узалуду гине,
511. А Милошић командант марине
512. Чеврениса у заливу лађе
513. Те с бродова Кривошије гађе.
514. Сто топова с мора и обале,
515. У једноме часу што опале
516. Ђулад лете испод облакова
517. Као црна јата гавранова.
518. Чујеш Грбаљ и Маине јече
519. Рекао би Орјен да лелече.
520. Вуци вију као да се жале
521. Да су им се звјерке разбјежале.
522. Ауесперг и друштво цијело
523. У Дворничко заглави ждријело,
524. Не даше им устаници проћи
525. Нападоше на њих у поноћи.
526. Велику им војску поломише,
527. Сву опрему ратну заробише.
528. Ту погибе двадес' официра
529. Свакога би по јунаштву бира,
530. Сам ђенерал утече са штабом,
531. А с осталом расшћератом Швабом

532. Бјежи јадан Јовановић Марко
533. Ал' још није умакнути лако.
534. Кад мишљагу себе да спасише,
535. У Угљешин поток заглавише.
536. Још их с мора оклопнице бране
537. Благо тебе црна птицо вране,
538. Сретне ли си доживио дане.
539. Мисли флота морем што пјенуши
540. Кривошијску Буну да угуши!
541. Ће зло боли, злом се не лијечи,
542. Само људске и меке ријечи
543. Та' Устанак може да спријечи!
544. Ко да силом склони Кривишије,
545. Страг у њине кости да улије,
546. И ће сила не може толика
547. Рашћерати шаку бунтовника.
548. Не даду се соколови сиви
549. Таки народ и треба да живи.
550. За једнога брата устаника
551. Убили су хиљаду војника.
552. Није било такве погибије
553. Од Христове смрти па и прије.
554. Ко то чудо може предочити
555. И ко за то има свједочити,
556. То ће рећи Јама Угљешина
557. И дванаест хиљада љешина,
558. Кривошије и цијела Бока,
559. То се чуло до Владивостока
560. И споменик прича у Драгаљу
561. Што подиже од Угарске краљу,
562. Да се прича и приповиједа
563. Ће се један за хиљаду не да!
564. Па причају архиве и писци
565. И њемачке ђеце уџбеници.
566. И цијеле европске кронике
567. Сви признају губитке толике.